

Fordybelseopgave:

Femten mand på en død mands kiste Lærke Vestervang

En opgave med udgangspunkt i Learning Museum, indeholdende en innovativ måde at bruge museer. I nærværende opgave ARKEN, i undervisningen i folkeskolen. Opgaven er bygget over et undervisningsforløb til mellemtrinnet om død, identitet og etik.

Indhold

PROBLEMSTILLING	2
UNDERVISNINGSFORLØB – FEMTEN MAND PÅ EN DØD MANDS KISTE	2
OPTAKT	3
ARKEN	3
PRODUKT	4
AFRUNDING/EVALUERING	5
BILLEDKUNSTFAGLIGE MÅL	6
FORDELE VED EMNET OG FORLØBET	6
UDFORDRINGER	7
PÆDAGOGIKKEN BAG FORLØBET	7
INNOVATION	8
HVORFOR ER INNOVATION NØDVENDIGT I FOLKESKOLEN?	9
AFSLUTNING	9
KILDER	10

Problemstilling

Folkeskolen har bl.a. som formål at danne eleverne, herunder danne dem demokratisk¹. Museer kan i høj grad bidrage til dannelse og demokrati, så derfor er det væsentligt at folkeskolelærere bliver bedre til at udnytte museumstilbuddene.²

På ARKEN vil de gerne have flere klasser ud og se deres faste samling, dvs. samlingen af samtidskunst fra 1990'erne og frem. De har erfaring med at eleverne bliver fanget af værkerne, men at folkeskolelærerne ofte fravælger denne udstilling. Derfor skulle vi som billedkunststuderende sammen med ARKEN udtænke nye materialer og koncepter ud fra tematisering, idet ARKEN ønsker at kunne tiltrække andre faglærere end 'kun' billedkunstlærere og klasselærere. Ved at tilbuddene fra ARKEN er tematiserede håber de at det vil fange flere lærere.

Efter dette seminar på ARKEN, har jeg valgt at fortsætte med, og videreudvikle det forløb vi i samarbejde med en kunsthistoriker og ARKEN-underviser udformede. Det fører mig derfor frem til følgende problemformulering:

Hvordan kan ARKEN innovativt bruges til at belyse temaer der arbejdes med i undervisningen i folkeskolen i et hvilket som helst fag, og hvilke udfordringer og fordele kan et sådan forløb have?

Undervisningsforløb – Femten mand på en død mands kiste

Femten mand på en død mands kiste er et tværkulturelt og tværfagligt materiale med udgangspunkt i død, identitet og etiske spørgsmål målrettet mellemtrinnet. Navnet til forløbet er valgt for at vise en lidt mere humoristisk tilgang til emnet og fordi forløbet især tager udgangspunkt i Emil Westman Hertz' værk 'Kiste'. Navnet lægger også op til at en hel klasse skal lave deres egen kiste.

Forløbet falder i tre dele:

1. Optakt/forberedelse på skolen.
2. Arbejde på ARKEN.
3. Afrunding og evaluering på skolen.

Optakt og afrunding kan tilpasses de enkelte klasser.

Udover at der samarbejdes med ARKEN, kan imamer, præster, bedemænd o. lign, besøge på andre museer og i kirker også indgå i undervisningen.

Forløbet egner sig i høj grad til tværfagligt samarbejde. Især mellem dansk, kristendom, billedkunst og samfundsfag. Andre fag, som hjemkundskab, biologi og musik, vil nemt kunne planlægge undervisning med sammenhæng til emnet. Forløbet bruger mange billeder og værker, både fra ARKEN, elevernes egne indsamlede og dem lærerne finder. Det at der anvendes så mange billeder gør at elevernes begreber om temaet differentieres³.

¹ uvm.dk

² learningmuseum.dk

³ Flensborg, 2005, s. 132

Optakt

Optakten foregår i klassen, efter at museumsunderviser og lærer har planlagt forløbet i detaljer, og kan indeholde følgende elementer:

- Læse "And, døden og tulipanen" af Wolf Erlbruch. Den åbner op for emnet og får elevernes tanker sat i gang. Eller Oscar K's "Børnenes bedemand", som kan høres og læses som e-bog. Hvis den oplæste version vælges, kan eleverne tegne deres associationer og indre billeder til teksten.
- Snakke om døden, ikke på det filosofiske plan, men mere praktisk, skikke og traditioner. Hvordan behandler man døde? Hvordan vil man behandles?
- Besøg af fx præst, imam, bedemand el.lign. som kan fortælle om døden i forskellige kulturer og religioner, om etik og moral.
- Diskussion/overvejelser af etik og moral ift. døden. Fx om hærværk på kirkegårde, ligrøverier, organdonation, Cappucinermunkene, Bodies-udstillingen osv.
- Analyse af Nik og Jays sang "En dag tilbage".
- Vise eleverne forskellige urner, kister, sarkofager og tale om dem og de forskellige kulturer de er opstået i og hvilke skikke og traditioner der er knyttet til dem. Fx kan dronningens sarkofag af Bjørn Nørgaard, ægyptiske, buddistiske, islamiske grave osv. vises. Snakke om mønstre, udformning og dødes status i de forskellige kulturer.
- Hvordan udstiller man sig selv, og hvordan vil vi gerne opfattes? Hvordan bruger vi fx sociale netværker som facebook til at vise hvem vi er? Senere på ARKEN sammenholdes måden vi udstiller os selv på på facebook og måden kunstnere udstiller dem selv i værker.
- Individuelt indsamle billeder, fotos, tekster, osv. fra nettet, facebook, aviser, fotoalbums, osv. som viser noget om elevernes egen identitet. Disse skal medbringes på ARKEN til identitetsarkofagen.

ARKEN

Derefter kommer en stor del af undervisningen til at foregå på ARKEN, hvor der især er fokus på det visuelle, elevernes visuelle kompetencer⁴ og produktion af en identitetsarkofag, alt sammen med udgangspunkt i den viden eleverne har tilegnet sig i opstarten på skolen.

Her er et udpluk af de værker der indgår i forløbet:

- Damien Hirst:
Hirsts kunst er spektakulær og grænseoverskridende og har ofte døden og livet som tema, han udfordrer den gode smag og hvad man som kunstner kan tillade sig i kunsten. Hans værker indeholder finkultur og populærkultur på lige niveau og han benytter sig fx af utraditionelle materialer, som døde fluer og sommerfugle og halve køer.
 - "Love's Paradox": To halve køer i formaldehyd. Skildrer døden som noget ekstatisk – er døden rar og smuk?

⁴ Illeris, 2009

- "For the love og God": Diamantbesat kranie.
- "Carcinoma": Rundt billede fyldt med døde fluer.
- "The Four Elements": Stort maleri bestående af fire felter i forskellige farver og med døde sommerfugle klistret på.

Hirsts værker lægger især op til de etiske og moralske diskussioner eleverne skal have.

- Emil Westman Hertz:
 - "Kiste": En sarkofag der ligner kunstneren selv, med t-shirt og cowboybukser. Den står halvt pakket ind i bobleplast og ligner ikke en sarkofag der er klar til indflytning.

Kisten skal danne grobund for elevernes produktion af sarkofager. Der skal også diskuteres og tages stilling til hvordan man vil udstilles når man dør. Hvad skal folk huske om en?

Udover disse værker skal eleverne gå på opdagelse og selv finde værker som de føler noget for og som kan inspirere dem i den etiske diskussion og til deres arbejde med sarkofagen.

ARKENs undervisere tager sig af undervisningen tilknyttet værkerne på ARKEN, men så det er tæt tilknyttet emnet. Af de aktiviteter der bl.a. indgår kan nævnes:

- Meddigtning/videredigtning på et værk. Lav en personkarakteristik til et værk. Gå efter nogle minutter videre til et andet værk og byg videre på personkarakteristikken, men ud fra et nyt værk. Kan det være der pludselig sker noget med personen i takt med der kommer nye værker med? Værkerne skal beskrive den samme person.
- Den varme stol: I grupper skal eleverne snakke om et værk og finde svar på hvem værkets person er. Efter noget tid bliver grupperne sat sammen to og to og skal stille spørgsmål til hinandens værker så de 'lærer dem at kende'.
- Etiske og moralske snakke og diskussioner om de forskellige værker.
- Etiske og moralske snakke og diskussioner perspektiveret til omverdenen og eleverne selv.
- Perspektiveringer til de tidligere snakke og diskussioner på skolen.

Produkt

Efter at have arbejdet med værkerne på ARKEN, skal eleverne lave deres egen identitetssarkofag med inspiration fra Hertz' sarkofag. Eleverne tegner hinanden op på kulissepapir, finpudser formen, klipper dem ud og udsmykker dem med mønstre fra forskellige kulturer, billeder, udklip, fotos, osv. som de har medbragt hjemmefra. Eleverne må gå amok i materialer og det er kun deres fantasi der sætter grænser for hvordan de må udsmykke. Det kan udover det de har medbragt hjemmefra være videoklip, collager, kul, acryl, blyant, bånd, fjer, glimmer, photoshoppede billeder, gipsudsmykning osv. Sarkofagerne skal vise hvem eleverne er, og det vil få dem til at overveje hvem de egentlig er, hvem de vil være,

hvordan de fremstiller dem selv og hvordan andre opfatter dem.⁵ I det hele taget få dem til at tage stilling til dem selv.

Hvis læreren ikke har lyst til at der skal produceres en sarkofag, kan der i stedet for, eller også, laves urner i ler, kister i træ, blomsterkunst, en performance hvor man imiterer en ligbrænding, landart i form af en gravhøj, videokunst hvor fx forskellige klip af forskellige begravelser og ritualer klippes sammen. Det er dog sarkofagen som dette forløb arbejder ud fra.

Afrunding/evaluering

Forløbet slutter på skolen hvor der afrundes og samles op. Evt. med videre arbejde med død/identitet.

På skolen skal der også evalueres. Eleverne skal lave en skrivelse om deres projekt hvori de beskriver hvad de har lavet og hvad der har inspireret dem til deres værker. Denne skrivelse skal bruges som invitation til en fernisering og udstilling af værkerne på det lokale bibliotek/skolebiblioteket. Skrivelsen og billeder af nogle af elevernes værker kan sættes i avisen. På den måde får eleverne udstillet deres billeder og det tror jeg er med til at give dem ejerskab over deres værk og selvtillid ved at skulle udstille.

Eleverne skal have billedsamtaler om hinandens sarkofager som et led i evalueringsprocessen. De skal opleve hinandens billeder og gerne få sat indre bevægelser i gang. De skal tale om de følelser og associationer de får af billedet og især have fokus på hvilke materialer og teknikker der er brugt og hvilke formelle elementer der er anvendt. Samtalen er en evaluering hvor eleven finder ud af om andre får det ud af billedets udtryk som var hensigten. Det sætter fokus på elevernes valg af teknikker og materialer. Fordi der er arbejdet ud fra et tema er det billedets indholdsmæssige side der lægges vægt på for at se om opgaven er klarret. Formår eleven at kommunikere det ud, som den gerne vil, er målet opfyldt.⁶ For at eleverne kan udtrykke sig som de gerne vil, er det vigtigt at de har kendskab til og færdigheder i at udtrykke sig i billedkommunikation.

Ved at have en billedsamtale får eleverne reflekteret over deres egne, og andres, billeder og de får dermed set flere muligheder for hvordan de kan udtrykke det de gerne vil. De får også lært hvordan de kan bruge de forskellige virkemidler som billeder indeholder.

For at eleverne får så meget ud af billedsamtalen som muligt, skal den rumme både respons på det produkt eleverne har lavet og gode råd til hvordan de kan udvikle sig i deres næste værker.⁷

Når sarkofagerne er udstillet skal eleverne skrive forskellige elementer, som de kan genkende på sarkofagerne, fra forløbet og klistre dem på der hvor elementerne ses. Disse tages selvfølgelig ned inden udstillingen åbnes.

⁵ Jeg har lavet en identitetssarkofag som mit praktiske billedarbejde, den er i billedkunstlokalet.

⁶ Flensborg, 2005, s. 117 ff.

⁷ Ibid, s. 119

Billedkunsthaglige mål

- Hente inspiration i samtidskunsten, billedkunsten, kunsthistorien, i egen kultur og andres kulturer.
- Bidrage med billeder til udstilling i nærmiljøet i form af sarkofagerne.
- Genkende elementer, mønstre osv. fra forskellige kulturer, værker, kunsthistorie osv.
- Forholde sig kritisk og analyserende til egne og andres værker.
- Iagttage og reflektere og kunne bruge billedsprog til kommunikations- og udtryksmiddel i form af deres identitetsarkofager.

Forløbet indeholder også en masse mål for de andre fag, men da dette er en opgave i billedkunst har eg valgt kun at fokusere på de billedkunsthaglige mål.

Fordele ved emnet og forløbet

Dette forløb er fedt fordi eleverne kommer til at bruge museet på en anderledes måde. De skal forholde sig kritisk, analyserende og måske respektløst overfor de værker de ser. En måde der kan ligge langt fra elevernes forestilling om museumsbesøg.

Ved at flytte en del af undervisningen ud på museet kan andre læringsstile⁸, end dem der forhåbentlig arbejdes med til hverdag, tilgodeses. På ARKEN er de fysiske elementer anderledes end på skolen hvilket kan være en fordel for nogle, men også en ulempe for andre. Strukturen vil også være anderledes fordi eleverne højst sandsynlig er vant til noget andet på skolen. De psykologiske og fysiologiske elementer kan også styrkes anderledes på ARKEN. Pointen er at dem som kan drage fordel af at tingene er anderledes end de plejer, tilgodeses i denne sammenhæng.

Gennem værkerne kommer eleverne ind på et emne som normalt er utrolig tabubelagt, men som eleverne alligevel tager stilling til i deres hverdag. Emnet om døden er ligeså meget en hyldest til livet, og en måde at tage stilling til sig selv på. Hvem er jeg? Hvordan viser jeg det? osv.

Jeg tror at emnet vil fange eleverne og at de kan få nogle gode diskussioner og erfaringer med sig, både fagligt, men også i høj grad personligt og dannelsesmæssigt.

Det er meningen at emnet skal give eleverne en kunstnerisk og forunderlig tilgang til døden.

Jeg tror temaet om døden har elevernes interesse og langt de fleste af eleverne har erfaringer med døden, enten gennem dødsfald i familien, kæledyr der er døde, medierne eller computerspil der går ud på at slå andre ihjel. I hvert fald er det et emne langt de fleste børn har gjort sig tanker om og jeg tror at de vil kunne relatere deres oplevelser og erfaring med de opgaver de skal lave i forløbet. Netop at temaet har elevernes interesse er vigtigt. Et tema skal kunne give eleverne mulighed for at udvikle sig personligt, give indsigt i andre kulturer og samfundsmæssige forhold og sammenhænge.

⁸ laeringsstil.dk, Dunn og Dunns læringsstile

Elevernes selvfølelse og sikkerhed vil kunne blive styrket fordi deres personlige holdninger og erfaringer, ved at blive diskuteret og fremlagt, vil blive almengjorte og dermed gøre eleverne mere sikre på dem selv og videre udvikle deres selvstændighed.⁹

Eleverne er ofte styrede af forbilleder, og det gælder også i deres egen fremstilling af billeder. Fordi der i forløbet er en vekselvirkning mellem individuelle erfaringer og det kollektive betydningssystem, bliver der åbnet for nye symbolske fremstillinger og det kan få indflydelse på elevernes holdninger og handlemønstre og forhåbentlig få dem til at fremstille billeder der er knap så forbilledlige.¹⁰

Ved at arbejde temaorienteret med værkerne, vil det forhåbentlig kunne tiltrække flere lærere, og få flere lærere til at 'turde' tage på museum. Fordi emnet er tværfagligt, vil andre lærere end kun billedkunst og klasselærere kunne tage med. Mere herom senere i opgaven.

Udfordringer

Mange mener at børn skal have lov til at leve beskyttet i barndommen og ikke udsættes for unødvendig alvor og problemfyldte temaer. Et så tabubelagt og trist emne, som døden jo kan være, kan derfor afskrække mange lærere og forældre. Udfordringen bliver derfor at vende emnet og se på de muligheder der er for at man i pædagogisk praksis kan bearbejde de forestillinger og erfaringer eleverne har. Er det lette og idylliske børneliv smart for deres videre udvikling og klæder det børnene på til at leve et godt voksenliv, og til at tackle alle de udfordringer de får i løbet af livet? Mit svar er nej.

Jeg synes det er forkert at pakke børn ind i vat og forskåne dem for alvorlige emner, især fordi børn oplever døden og gør sig forestillinger om døden. Fx når en flue slås ihjel, når kæledyret, bedsteforældre eller andre nære personer dør, når opgaven i et computerspil er at slå andre ihjel, når de hører om og ser døden i medier osv. Jeg tror at man ved at tage sådan et emne op i skolen kan afdramatisere døden og, i det mindste, opklare nogle spørgsmål om døden. Emnet skal klæde eleverne på til at have mod nok til at reflektere over et emne som er svært, forunderligt, abstrakt og udfordrende. Dermed ikke sagt at der blusses op for alt hvad der har med døden at gøre – materialet skal selvfølgelig differentieres så det passer til eleverne og til hvad de kan kapere og hvad de har godt af at vide.

En udfordring kan også være hvis en elev nyligt inden forløbet har mistet en nær pårørende. Det må være op til læreren der arbejder med temaet at genoverveje om det vil gavne eller 'skade' eleven at arbejde med døden så tæt på. Jeg tror at det er vigtigt at det er en lærer der kender klassen godt der tager dette emne op. Eleverne kan jo reagere på uventede måder og så er det godt de har en lærer de føler sig tryk ved med. Man kan evt. inden forløbet tjekke skolens sorgplan.

Pædagogikken bag forløbet

Nogle elementer i dette forløb er præget af den pædagogiske tilgang, learning by doing. Eleverne skal selv gøre noget, og lære gennem det de gør. Fx skal eleverne

⁹ Flensborg, 2005, s. 15 ff.

¹⁰ Ibid, s. 18

i deres sarkofag selv male mønstre fra forskellige kulturer, og på den måde lærer de sig hvordan mønstrene ser ud. De kommer til at gå i dybden med fx mønstrene fordi de bliver nødt til at analysere dem ned til mindste detalje for selv at kunne male dem. Processens erkendelsesfunktion forstærkes fordi der til sidst evalueres og afrundes med billedsamtaler hvor eleverne igen får repeteret og reflekteret over den sammenhæng der er mellem de forskellige dele i processen.¹¹

Det at der arbejdes med tematisk billedarbejde, og at emnet strækker sig over flere fag, gør at emnet relaterer til en større verden end elevens nære og velkendte. Elevernes egne erfaringer inddrages, hvilket udvikler dem og deres forståelse af sig selv¹². Temaet mener jeg er betydningsfuldt og relevant for eleverne. Det klæder dem på til at tage stilling og ruste dem til verdens store og små udfordringer.

Temaet er valgt ud fra at elever på mellemtrinnet oftest har en erfaring, eller i det mindste en forestilling, om døden og identitet. Eleverne kan derfor forholde sig erfaringsmæssigt til emnet, og emnet kan relateres til omverdenen, hvilket er vigtigt ift. elevernes læreprocesser.¹³ Vi ved fra læringspsykologien at for at der kan finde læring sted, skal undervisningen være tilpasset elevernes individuelle zone for nærmeste udvikling¹⁴. Jf. Folkeskolens formålsparagraf skal skolen fremme elevernes alsidige udvikling¹⁵, og det kan billedkunstundervisningen i høj grad bidrage til. Udvikling sker, ifølge Vygotsky, fordi læring løber forud for udvikling og trækker udviklingen med sig.¹⁶ Altså læring og udvikling virker sammen fordi læring bidrager til nydannelser, der så resulterer i udvikling.

Innovation

Forløbet har altså ikke værkerne på ARKEN i direkte fokus. Værkerne og undervisningen på skolen spiller sammen og supplerer hinanden. Det er meningen at eleverne skal kunne se sammenhængen mellem undervisningen på skolen og på ARKEN. Noget som underviserne på ARKEN fortæller ofte er svært for eleverne at se. Det innovative i det her forløb er altså at værkerne bliver brugt til at visualisere og pointere det emne der arbejdes med på skolen. Værkerne bliver altså med Illeris' udtryk om kunstforståelse brugt relationelt. Dvs. det er mødet og relationen mellem værket og beskueren der er i centrum¹⁷.

Jeg opfatter selv en klasseudflugt til et museum som en del der ikke nødvendigvis har nogen direkte sammenhæng til undervisningen. Man har nok arbejdet lidt med værkerne, genren, emnet eller tiden inden besøget. Med et forløb som dette her synes relevansen for at benytte museet bliver endnu større. Netop fordi man flytter undervisningen ud af klassen og ind til værkerne og inddrager dem der er relevante ift. det emne man har. For mig vil kunsten på den måde blive mere

¹¹ Ibid, s. 12

¹² Ibid, s. 13

¹³ Ibid, s. 14

¹⁴ Hansen, 2005, s. 152

¹⁵ www.uvm.dk

¹⁶ Broström, 2011, s. 231

¹⁷ Illeris, 2009

vedkommende, men er det det samme der vil ske for eleverne? Jeg har ikke fundet nogle undersøgelser, eller selv haft mulighed for at undersøge dette spørgsmål, så derfor må det ligge som et åbent spørgsmål, som jeg senere må prøve af. På ARKEN fortalte underviserne at gennemsnitsbarnets tanker om en ARKEN-tur ofte ikke drejer sig om værkerne og oplevelserne med dem, men mere om at det var kedeligt, at læreren syntes det var spændende. Et forløb som dette her, hvor eleverne arbejder så meget med værkerne, tror jeg vil bidrage til at de går hjem fra ARKEN og tænker værker, produkt, tema og oplevelse.

Ved at eleverne har arbejdet med emnet inden de kommer til museet, at de skal arbejde aktivt ved og med værkerne, at de skal lave deres egne værker ud fra hvad de har set og lært og ud fra hvem de er, tror jeg gør eleverne mere deltagende og at museet bliver mere relevant og vedkommende for dem.

Jeg tror også det er vigtigt at de har frie tøjler og ikke nødvendigvis skal igennem hele museet og høre og se alle værker. Hvis eleverne hellere vil dvæle ved få værker synes jeg det er vigtigere end at de skal trækkes gennem hele udstillingen. Som eleverne tit får af vide i skolen, så skal de hellere gå i dybden med få ting fremfor at præsentere en bred vifte overfladisk.

Hvorfor er innovation nødvendigt i folkeskolen?

Det er vigtigt at lærere tænker i nye baner, i fleksibilitet og udvikling og at de lægger de gamle vaner på hylden og gentænker dem selv som undervisere. Det er Danmarks nye generationer vi i skolen skal udvikle og give viden og læring, og da vi er et videnssamfund og bevæger os længere og længere væk fra industrisamfundet, er vores hjerner langt vigtigere end tidligere. Der ligger derfor et pres på skolen fra politikere, Danmarks Lærerforening og fra kommuner og erhvervslivet, om ikke kun at være faglig, men også innovativ.¹⁸

Skolerne er begyndt at være innovative. Det ses bl.a. gennem tiltag som læringsstile, nytænkning ift. hold- og gruppedannelse, de fysiske rammer, organiseringen i skolen hvor der i højere grad tages højde for hver enkelt elevs måde at lære på og differentierede læringsmiljøer. Men det er svært at føre innovation helt ud i livet, fordi der er økonomiske budgetter der skal holdes og 300 år gamle skoler der ikke er tidssvarende. Derfor er det vigtigt at tænke innovation ind hvor den kan, selvom dårlig økonomi og nedslidte skoler nemt kan tage gnisten, energien og overskuddet fra selv den mest innovationsenergiske lærer.¹⁹

Et sådan forløb her kan være en øjenåbner til hvordan man kan tænke innovativt. Her er der i hvert fald set på udstillede kunstværker med innovative briller.

Afslutning

I et undervisningsforløb om døden, vil ARKEN være genial at arbejde sammen med. Ved at bruge et museum og dets faste udstilling vil man kunne belyse et emne på en ny og anderledes måde, og eleverne vil blive fanget på forskellige måder. De vil også kunne distancere sig en smule til døden fordi de er i nye og fremmede omgivelser der måske ikke giver dem associationer til det hjemlige og

¹⁸ Mehlsen, 2011, s. 8-9

¹⁹ Mehlsen, 2011, s. 10 ff.

at døden kan ramme dem derhjemme. På ARKEN kan der tænkes andre læringsstile ind som måske ikke er mulige på skolen.

Forløbet lægger op til tværfaglighed og på den måde er der mulighed for at flere lærere kan tage på ekskursioner til museer. Museer er nyttige i undervisningen og de kan bruges til at belyse og forstærke det emne der arbejdes med i skolen.

Et emne som døden, har langt de fleste elever erfaringer med eller tanker om som de kan bruge aktivt i forløbet og som vil gøre at emnet fanger deres interesse. Temaet døden vil frastøde nogle lærere, som vil mene at det ikke er relevant at arbejde med og at det ikke er nødvendigt at tage alvorlige 'voksenemner' op på mellemtrinnet, men temaet vil tiltrække andre lærere, herunder underviserne på ARKEN. Jeg tror eleverne bliver klædt på til at tackle alle de udfordringer og bump de vil møde gennem livet, fordi de her, i trygge rammer, får reflekteret over et svært og forunderligt emne og som forhåbentlig vil være med til at udvikle og danne dem. Og så skulle det også gerne klæde eleverne på til at leve og nyde livet.

Kilder

Broström, Stig (2011): 4.1 Udvikling. I: Kristensen, Hans Jørgen og Fibæk, Per: *Gyldendals pædagogikhåndbog*. Gyldendal.

Flensborg, Ingelise og Sørensen, Birgitte Holm (2005): *Temaer i billedpædagogik*. 2. udgave, Systime.

Hansen, Kirsten Grønbæk (2005): Tænkning og sprog. I: Hauge, Line og Brørup Mogens: *Gyldendals psykologihåndbog*. Gyldendal.

Mehlsen, Camilla (2011): Farvel til fabriksundervisning, goddag til fremtidens fleksible læring. I: *Asterisk*, nr. 59, s. 6-11

Illeris, Helene(2009): *Visuel kultur – liv, viden og politik*; Multivers (udleveret på ARKEN)

<http://www.laeringsstil.dk/omlaeringsstile.asp>

<http://learningmuseum.dk/archives/101>

<http://www.oscar-k.dk/listen.php>

<http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Folkeskolen/Faelles-Maal/Folkeskolens-formaalsparagraf>